

Cerro Torre

De National Geographic Society is een van de grootste wetenschappelijke en educatieve non-profitorganisaties ter wereld. De Society is in 1888 opgericht ter vergroting en verspreiding van geografische kennis, en geeft een beeld van de wereld door middel van haar tijdschriften, boeken, kaarten, en interactieve media. National Geographic Magazine, het officiële tijdschrift van de Society, verschijnt in 29 talen en wordt maandelijks gelezen door veertig miljoen mensen in alle landen van de wereld. Het National Geographic Channel bereikt 290 miljoen huishoudens in 27 talen in 164 landen. De Society heeft ruim negenduizend onderzoeksprojecten gefinancierd. Bezoek de website van de National Geographic Society op www.nationalgeographic.com of ga naar de Nederlandse website: www.nationalgeographic.nl.

In deze serie:

Wilco van Rooijen – *Overleven op de K2*

Ronald Naar – *Extreme uitdagingen*

Reinhold Messner – *Cerro Torre*

Ernest Shackleton – *Zuid, de legendarische laatste expeditie
van Ernest Shackleton*

Rayner Unwin – *Overwintering op Nova Zembla*
(maart 2011)

Clint Willis – *De Everest Boys*
(april 2011)

De schrijver en bergbeklimmer Reinhold Messner, geboren in 1944 in Zuid-Tirol, begon al op zeer jonge leeftijd met klimmen. Sinds 1969 heeft Messner al meer dan honderd tochten door de bergen en de woestijnen volbracht. Messner was tevens de eerste die alle 14 bergen in de Himalaya hoger dan 8000 meter beklommen heeft.

Messner doorstak Antarctica en Groenland, de Ténéré in de Sahara en de Gobi in Azië. In 2006 trekt Messner samen met andere ervaren bergbeklimmers door de Hielo Norte in Patagonië en in 2008 krom hij met zijn zoon Simon in Wadi Rum, Jordanië. Reinhold Messner exploiteert meerdere bergboerderijen in Zuid-Tirol en richtte de Messner Mountain Stichting op voor bergbewoners.

Eerder verschenen van zijn hand: *Der nackte Berg*, *Die weiße Einsamkeit* en *Mein Weg*. In zijn boeken wijdt Messner zich aan het drama rond beroemde avonturiers.

REINHOLD MESSNER

Cerro Torre
De onmogelijke berg

Uitgeverij Carrera, Amsterdam 2011

Voor Toni Egger

Dit boek is een uitgave van G+J Publishing CV en Uitgeverij Carrera,
een imprint van Dutch Media Uitgevers bv

Cerro Torre

Oorspronkelijke uitgave Piper Verlag GmbH, München 2009

Oorspronkelijke titel *Torre. Schrei aus stein*

Nederlandse editie Copyright © 2011 National Geographic Society.

All rights reserved.

© 2011 Uitgeverij Carrera, Amsterdam

Vertaling: Meindert Burger

Omslagontwerp: Riesenkind

Opmaak binnenwerk: Michiel Niesen ZetProducties

ISBN 978 90 488 0501 3

NUR 483

www.uitgeverijcarrera.nl

www.nationalgeographic.nl

INHOUD

Dood op de Cerro Torre 9

- 1 Cerro Torre - De onneembare berg 13
- 2 Cesare Maestri - De spin van de Dolomieten 23
- 3 Eén berg - Twee expedities 31
- 4 Hielo Continental - Tot aan het Zadel van de Hoop 41
- 5 Cesarino Fava - Een kleine man met grote dromen 51
- 6 Maestri/Bonatti - Vete op de Torre 59
- 7 Toni Egger - Een man met passie 71
- 8 De top of de dood - De tweede expeditie 89
- 9 Maestri's trauma - De verre mythe van de Cerro Torre 103
- 10 Ongerijmdheden - Tegenstrijdige berichten 115
- 11 Een wintervertelling - Oude rivaliteit en nieuwe twijfel 121
- 12 Maestri's razernij - De compressorroute 131
- 13 Omgekeerde bewijslast - Een droom in duigen 143
- 14 Casimiro Ferrari - De eerste beklimming van de top 151
- 15 Cerro Egger - Het spoorzoeken begint 159
- 16 De oostwand - Keiharde werkelijkheid 169
- 17 Cerro Trento - Hoezo noodlottige berg? 179
- 18 Het onbekende - Tussen waan en werkelijkheid 197
- 19 El Chaltén - De tijd neemt wraak 211
- 20 Via Egger - De redder van de Torre 225

DOOD OP DE CERRO TORRE

Alleen een leeg touweind bungelt in de wind. We schrijven Patagonië, meer dan vijftig jaar geleden. Twee klimmers wilden zich hier onsterfelijk maken door op de 'onneembare' top het onmogelijke mogelijk te maken. Opeens is een van hen verongelukt, waardoor de hele tocht voor de ander op losse schroeven komt te staan. Is zijn kameraad dood? Of heeft hij de val overleefd en ligt hij in een van de spleten, op een ijsveld van de gletsjer in de diepte? Hij is meegesleurd door een lawine, weggerukt, bedolven onder de sneeuw, uit de granietwand gevallen. Eén ding is zeker: hij moet zonder maat verder. Het gat dat hij achterlaat, die leegte, het moeten leven met het verlies zijn van later zorg.

Op de moeilijkste berg ter wereld heersen barre weersomstandigheden: storm, lawines, white-out. De eenzame achterblijver seilt ab. Als in trance. Uitgeput, onderkoeld, onzeker. Zijn verstand mag hij verliezen, zijn leven niet. Keer op keer gaat hij op zoek naar zijn vriend, zoekt beschutting tegen de elementen, maar de rotswand waarlangs hij afdaalt is onverbiddelijk. Is daar iemand? Als een opgejaagd dier kijkt hij om zich heen. Zou zijn vriend in staat zijn om op eigen kracht uit de versnijding te komen? Onwaarschijnlijk. Hij heeft alleen nog de wind, de sneeuwjacht en zijn eigen hartslag die in zijn oren dreunt. Verder omlaag dus, naar beneden, de diepte in. Meer is er niet. Op de vlucht, dat is hij.

De man die bereid was zijn leven te geven voor de moeilijkste berg ter wereld volgt nu zijn instinct. Zoals een lawine de wet van de zwaartekracht gehoorzaamt. Het enige wat telt, is overleven. Of ze nu boven zijn geweest of niet, hij gaat geconcentreerd aan het touw naar beneden, terug naar de bewoonde wereld. Met ingehouden adem tuimelt, valt, zakt hij verder de diepte in. Zelfs de vreselijkste nachtmerrie, zijn grootste angst, kan hem niet tegenhouden. Wie opgeeft, overleeft zo'n beproeving niet. Daar moet je een vechter voor zijn! In de verticale wereld draait alles erom dat je in de *flow* blijft, je reflexen volgt, omlaag! Hij steekt afronden over, bungelt machteloos aan het touw. Maar hij ziet steeds weer een uitweg, vlucht verder naar beneden. Opeens klettert er een stortvloed van ijsbrokken op zijn kop. Hij sist een vloek, ziet zichzelf als een vreemde. Alsof hij zelf zoekgeraakt is. Zijn afdaling is al dagen een wedloop met de dood en het moment van verliezen komt steeds dichterbij. Wat waait of valt er achter hem aan? Het interesseert hem niet.

Zijn enige troost is dat het geen zin heeft aan de toekomst te denken. Hij heeft alleen nog het weerbarstige heden. Hij klampt zich vast, ook al doen zijn handen verschrikkelijk pijn. Hij is fysiek finaal op. Krijgt zijn armen niet meer omhoog. Zelfs schreeuwen kan hij niet meer; het is alsof zijn stembanden niet meer van hem zijn. Het gevecht van de overlever is als een reflex. De enige overgeblevene van een team te zijn maakt je gek. Zijn maat wordt een monster in hem. Het beukt tegen de rotswand als een kloppende hoofdwond. Behalve een doffe leegte in zijn hart is er niets anders dan afgrond boven hem en afgrond onder hem. We hebben het hier wel over de Torre, niet over de Guglia!

Hij weet dat ergens daar beneden, daar heel diep beneden, alles afgelopen zal zijn. Op de gletsjer, onder de grijze sneeuwjacht. Wordt het de dood of het leven? Het leven, hoe uitgeput hij ook is. Alsof het hem aan het handje neemt. Let op je bewegingen! Maar hij heeft geen greep meer op de situatie. Zijn onderbewustzijn, zijn instinct neemt het over. Wat anders dwingt hem te overleven in deze wirwar van sneeuwvlokken en gevoelens in zo'n uitzichtloze situatie? De duizenden be-

klimmingen die hij achter zich heeft, reiken hem als vanzelf steeds weer nieuwe overlevingsstrategieën aan. In fracties van seconden beslist zijn instinct over zijn koers, de stand van zijn hand, over goed en fout.

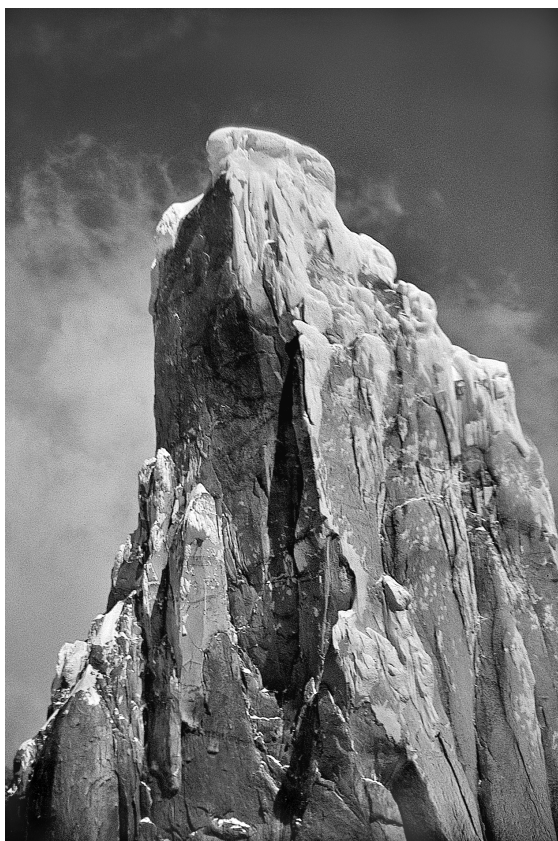
Zijn motoriek is die van een kruipend dier. Zijn zesde zintuig is onfeilbaar – een andere verbinding tussen zijn geest en de buitenwereld heeft hij niet. Want dat gebruik je in zo'n situatie, iedere seconde die je nog hebt.

De man die de dood uitdaagde staat voor de keus: ga je achter je vriend aan of wil je het kunnen navertellen? Hij heeft de meest onbereikbare top ter wereld gekozen om te laten zien dat hij de beste is. Waar een wil is, is een weg, dacht hij, ook al durfde geen klimmer die tot dan toe aan. Maar de alpinist die nu als eenzame idioot in zijn gebarsten zelfbeeld opduikt, ervaart het feit dat hij zelf nog in leven is na de dood van zijn vriend als een wedergeboorte. Als hij ooit terugkeert uit dit barre oord waar alleen hij heer en meester is geweest, zal hij een andere Cesare Maestri zijn dan de Cesare Maestri die acht dagen eerder met Toni Egger op weg ging naar de top.

Nog steeds is hij alleen, nog steeds is de strijd met de gekmakende wirwar van sneeuw en mist niet gestreden. Hallucinaties of geen hallucinaties. Heeft zijn maat gewoon een voorsprong op hem of is hij echt omgekomen? Het doet er niet meer toe. Maar het gaat ze lukken! Ooit komen ze van deze vervloekte berg af, die nu raast en tiert, die ijskorsten van zich af schudt als een boom zijn blaadjes in de herfst. Wat is het eigenlijk: herfst, lente, ochtend, nacht? Ze kunnen het aan met z'n tweeën, dat staat als een paal boven water. De vraag of hier klimgeschiedenis geschreven wordt, is irrelevant. Zijn leven, daar gaat het nu om. Eindelijk, de voet van de wand! Met zijn laatste kracht waagt hij de sprong. Stervend suist hij in het niets, alsof de berg hem uitkotst, hem aan zijn lot overlaat. Is dit het einde? Die ene wanhoopsdaad, zijn sprong over de rimaye, eindigt in een lawinekegel, een soort omgekeerde trechter met steile hellingen. Zijn landing is zacht. Een sneeuwhoop redt hem het leven.

Het is 3 februari 1959. Het hoopje mens dat Cesarino Fava even later aan de voet van de Cerro Torre in de sneeuw aantreft, is inderdaad Maestri. Niet Egger.

1 CERRO TORRE DE ONNEEMBARE BERG

Na de Tweede Wereldoorlog vindt er ook in het bergbeklimmen een verjonging plaats. De succesvolste alpinisten van het Interbellum, Riccardo Cassin en Anderl Heckmair, zijn weliswaar nog actief, maar de jongere generatie gaat aan de leiding. In Italië zijn dat Walter Bonatti en Cesare Maestri, in Groot-Brittannië Joe Brown en Don Whillans, in Oostenrijk Hermann Buhl en Toni Egger, en in Frankrijk Jean Couzy en Gaston Rébuffat, maar vooral de touwgroep Louis Lachenal en Lionel Terray, die voor de tweede keer in de geschiedenis de Eiger-noordwand bedwingen, destijds de grootste uitdaging van het alpiene bergbeklimmen.

De Franse klimmers, van wie vele tijdens de *Résistance* uitgegroeid zijn tot onvervaarde en kundige avonturiers, bepalen nu het gezicht van het alpinisme. Onder leiding van Maurice Herzog volbrengen ze niet alleen de eerste beklimming van een achtduizender, de Annapurna in de centrale Himalaya, maar ook in de Andes groeien ze boven hun voorgangers uit.

Lionel Terray, de sympathieke houwdegen uit Grenoble, is en blijft een van de grootste bergbeklimmers van de eeuw. Als berggids in Chamonix en altijd actief klimmer staat hij bekend om zijn kracht en het feit dat hij risico's niet uit de weg gaat. Lachenal en hij vormen de beste Franse touwgroep sinds de Eerste Wereldoorlog, een uniek team. Op de Annapurna ko-

men ze echter vast te zitten. Uiteindelijk is het Terray die de situatie redt na de topbeklimming van Herzog en Lachenal, die niet meer bij zinnen zijn. Alles lijkt in het honderd te lopen. Lionel rent als een zelfuitgevonden vorm van natuurgeweld de mist in, één bonk kracht, krijgt dan een inzinking, valt op de grond en staat verontwaardigd weer op. Hij tiert als een dolle, alsof hij de muren van de gevangenis waarin zijn vrienden terecht zijn gekomen wil afbreken, maait blind met zijn pickel door de mist. In een dergelijke situatie is zelfs hij machteloos, heeft zelfs hij geen plan en is ook hij onthand. De waanzinnige Lachenal scheldt en tiert tegen Terray, zegt dat hij getikt is en blijft onverzettelijk in de sneeuw zitten. Hij vindt dat ze in een sneeuwhol op beter weer moeten wachten, waarbij hij Terray en de anderen blijft verwijten dat ze watjes zijn. Opeens grijpt Terray hem woedend bij zijn kladden en sleept hem achter zich aan. Door roeien en ruiten, onverbiddelijk! Hij weet precies wat hem te doen staat. Hij praat eerst nog sussend, daarna op beveltoon op zijn raaskallende kameraad in, als op een vrouw die moet bevallen. Het werkt: zo mak als een lammetje strompelt Lachenal achter hem aan. Terray heeft zijn vriend met dit optreden het leven gered.

Lionel Terray, die met Louis Lachenal in 1947 de tweede Eiger-noordwandbeklimming volbracht en daarna met de eerste beklimming van de Fitz Roy in Patagonië en de Makalu in de Himalaya wereldberoemd zou worden, heeft daar later nooit over opgeschept. Hij was grootmoedig en had altijd een weloverwogen oordeel. Zijn woorden 'Geen tocht in de Alpen heeft ooit zoveel moeilijkheden opgeleverd als de Fitz Roy' zijn daarom zeer betekenisvol. Zoals zovelen in die tijd hebben hij en zijn kameraden in 1950 op de Annapurna en eerder op de Dhaulagiri acrobatische toeren uitgehaald. De Fitz Roy was Terray in 1952 bijna fataal geworden. In feite is deze tocht het begin van de laatste heldenepoche van het bergbeklimmen.

Op instigatie van René Ferlet organiseren de Parijse vrienden van Lionel Terray in 1952 een expeditie naar de Fitz Roy in de Patagonische Andes. Deze unieke graniettop, de 'Matterhorn van het zuidelijk halfrond', is weliswaar slechts 3450 me-

ter hoog, maar hij vormt een zeer verleidelijk reisdoel. Geen expeditie was er tot dan toe in geslaagd ook maar over de voet van de berg heen te komen. Daarboven torent loodrecht de top. De wanden, op de laagste plek ongeveer 750 meter hoog, zijn zwaarder dan de destijds zwaarste routes in de Alpen. De moeilijkheidsgraad van de Fitz Roy wordt door het klimaat van Patagonië nog aanzienlijk verhoogd: slecht weer, kou, waterijs dat de wand bedekt, plotselinge en ongehoord zware windstoten. Dat alles maakt de Fitz Roy tot een van de moeilijkste bergen ter wereld. Misschien wel onneembaar... in 1952.

Deze Fitz Roy, het archetype van een top, wordt Terrays grootste uitdaging. Zo iets vind je zelfs in de Himalaya niet, laat staan in de Alpen. Terray, die het alpinisme als een kunstvorm ziet, schuwt het experiment niet. Maar een reis naar Patagonië kost geld. Terray steekt het overgrote deel van zijn spaargeld in de expeditiekas. Een gastklimmer verzoekt deel te mogen nemen aan de expeditie tegen aanzuivering van het ontbrekende bedrag. Toch moeten er schulden gemaakt worden om de tocht financieel te dekken.

In Argentinië aangekomen, worden de Fransen buitengewoon hartelijk en gastvrij ontvangen. Dictator Juan Perón zelf ontvangt hen en subsidieert grif mee. Van het begin af aan kampt de expeditie echter met tegenslagen. Bij het oversteken van een buiten zijn oevers getreden beek verdrinkt Jacques Poincenot, een uitstekend klimmer. De mannen zijn geschokt door zijn plotselinge dood. De alpinisten verliezen hun zelfvertrouwen en er zijn er al een paar die de aftocht willen blazen, terug naar de beschaving. Na rijp beraad wordt de expeditie voortgezet. Er is haast bij: iedere dag die ze verliezen kan roet in het eten gooien.

Verderop bemoeilijken sneeuwstormen het voortgaan. Drie weken lang vechten Terray en zijn vrienden tegen de meest barre weersomstandigheden. Ze hakken gaten in het gletsjerijs en maken iedere dag de weg tussen de kampen opnieuw vrij. Ondanks de gruwelijke condities slagen ze erin om in twintig dagen drie kampen in te richten en van proviand te voorzien. De route tussen kamp II en III is over een lengte van 300 hoogtemeters met vaste touwen en touwladders gezekerd. De klim-

mers moeten al het materiaal zelf dragen: in Patagonië zijn geen sherpa's. Bijna een ton aan materiaal wordt naar boven getransporteerd. Lionel Terray en de topfitter Guido Magnone uit Parijs, de tweede klimmer van het team, komen daarbij vijf dagen in de sneeuw vast te zitten. De spiritus voor hun kookbrander raakt op. Als de storm even luwt, slagen ze erin naar het basiskamp terug te keren.

Dan klaart het op en wordt het prachtig weer. Nog dezelfde dag klimmen de beide topklimmers verder naar kamp III. De dag erna begint bewolkt en met een nijpende kou. Toch lijkt dit het moment te zijn en wagen ze een poging. Zwaar, ongekend zwaar is het klimwerk. Met rotshaken en nu en dan vrij klimmend komen ze tot 120 meter van de 750 meter hoge wand. 's Avonds keren ze terug naar het kamp, maar ze laten de vaste touwen hangen om zo hun tweede poging te vergemakkelijken. De volgende morgen: volkomen windstil, strakblauwe lucht. Nu komt het erop aan! Terray en Magnone klimmen snel, laten meerdere rotshaken zitten. Om beurten aan de leiding komen ze hoger dan de vorige dag. Vanuit iedere standplaats kan Terray de Cerro Torre zien liggen, de kleine buur van de Cerro Fitz Roy, die er nog veel vervaarlijker uitziet dan hun eigen berg. Beslist veel moeilijker te beklimmen, denkt Terray, waarschijnlijk zelfs onneembaar! En de Fitz Roy dan? Terray griezelt even van de wand boven hem, maar ze klimmen verder. Bij het invallen van de duisternis hebben ze net de helft van de wand achter zich. Ze bivakkeren op een schuine richel. De volgende dag is de wand overdekt met waterijs. Aftaaien dus? Niets daarvan. Met stijgijsers verder. Ze nemen het risico.

Op een bepaald moment heeft Terray er geen fiducia meer in, hij wil terug. Maar Magnones vastbeslotenheid, zijn niet-aflattende inzet, trekt hem toch weer over de streep. De voorraad rotshaken is bijna uitgeput en ze zijn aangewezen op improvisatie. Als ze de top bereiken is het vier uur 's middags: wind, mist, slecht zicht. Het gaat weer sneeuwen, waardoor de afdaling een wanhoopsdaad wordt. En dan zijn er nog de angst, de bejdsde rots en meerdere uitglijders in de sneeuw. Maar ze moeten wel

en wagen zich weer in de wand. De vaste touwen zijn hun redding, en Terray en Magnone belanden uiteindelijk veilig in de armen van hun vrienden.

De eerste beklimming van de Fitz Roy wordt niet alleen door de Argentijnse regering de hemel in geprezen, maar oogst ook wereldwijde lof. Algauw rijst de vraag of de kleine buur van de Fitz Roy, de Cerro Torre, ooit beklommen kan worden.

‘Wij zagen de Cerro Torre verrijzen, een op zichzelf staande, bijna onwerkelijke reuzenzuil,’ schrijft Lionel Terray in 1952 in zijn verslag van de Fitz Roy-expeditie. Hij maakt melding van woeste rivieren bij de opmars, zondvloedachtige regenval en metersdiepe sneeuw. Hij beschrijft het graafwerk dat ervoor nodig was om überhaupt tot de voet van de berg door te dringen. En de snoeiharde sneeuwstormen die het onmogelijk maken om tenten op te zetten, zodat er in sneeuwholen gebivakkeerd moest worden. ‘Eén ding weten we zeker: als een touwgroep midden in de wand in zo’n Patagonische storm terecht komt, is hij verloren.’ En hij besluit met de zin: ‘De Fitz Roy kon best eens de moeilijkste berg op aarde blijken die ooit door klimmers bedwongen is.’

Daarmee wordt de Cerro Torre tot de moeilijkste van de destijds nog niet beklommen bergen van de wereld. De ‘Torre’, slechts vijf kilometer ten zuidwesten van de Fitz Roy gelegen, is tot taboe verklaard: Cerro Torre, de onneembare berg.